АНАЛИЗ НА ОЦЕНКАТА В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ “ВОЕННО ДЕЛО” ПО РЕЙТИНГОВАТА СИСТЕМА НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В БЪЛГАРИЯ

ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА

- НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ЦЕЛЕНАСОЧЕН ЕКСПЕРТЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В БЪЛГАРИЯ;
- НАЦИОНАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ ОТ ВИСОКОКВАЛИФИЦИРАНИ КОНКУРЕНТНО-СПОСОБНИ КАДРИ С ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ;
- НЕОБХОДИМОСТТА ОТ РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНО - СПОСОБНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ДОСТИГНАТИЯТ ЕТАП В РЕФОРМАТА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ, СВЪРЗАН С ИЗВЪРШВАНЕ НА АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА ПОДГОТОВКА НА СПЕЦИАЛИСТИ С ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СТРАНАТА.

ДЪРЖАВНА ПОЛИТИКА ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЪРЖАВАТА Е ОСНОВЕН ИЗТОЧНИК НА ФИНАНСИРАНЕ НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И НЕЙНИТЕ ИНТЕРЕСИ ИЗИСКВАТ ПОДДЪРЖАНЕ НА ВИСОКО КАЧЕСТВО НА ИЗПЪЛНЯВАНИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ , С ЦЕЛ ПОВИШАВАНЕ НА ИНОВАТИВНОСТТА , КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТТА И ПАЗАРНАТА ОРИЕНТАЦИЯ НА РАЗЛИЧНИТЕ КАТЕГОРИИ СПЕЦИАЛИСТИ С ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ.

УЧАСТНИЦИ В ПРОЕКТА

Бенефициент Дирекция “Висше образование” (МОМН)

Изпълнител КОНСОРЦИУМ “ИОО-МБМД-С”

- **Институт “ОТВОРЕНО ОБЩЕСТВО” – София (ИОО);**
- **Социологическа агенция “МБМД” (МБМД);**
- **Сирма Груп (С).**

с финансовата подкрепа на Оперативна Програма “Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския Социален Фонд

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В БЪЛГАРИЯ

- Съдържа информация за 51 акредитирани висши училища и предлаганото обучение по специалности в 52 професионални направления.
- Стандартизираните класации на висшите училища по професионални направления са изработени от експертни екипи на базата на предварително избрани критерии.
- При оценяването са използвани 49 различни индикатори (от общо 67 отчетени), разпределени в 6 групи. Тегловите значения на индикаторите и групите са предварително фиксирани и не могат да се променят.
- Числовите стойности на индикаторите се формират въз основа на статистически данни и резултати от социологически проучвания на обучаемите.

СИСТЕМНИ ПРИНЦИПИ НА РЕЙТИНГОВАТА СИСТЕМА

- **Принцип на взаимните връзки и отношения – отразява взаимната причинно-следствена обвързаност на групираните съставни индикативни елементи. При разкриване на възможните дейности за повишаване на крайната рейтингова оценка трябва да се отчита взаимната междугрупова и междуиндикаторна обвързаност за постигане на позитивен краен "синергичен" ефект.**
- **Принцип на целенасочена ориентация към крайният резултат - изисква последователно придаване на най-голямо теглово значение на индикативната група носител на крайният желан резултат, на по-ниски теглови значения на индикативните групи на процеса и научните изследвания, които го постигат и на най-ниски теглови значения на средата, свързаните, осигуряващите и поддържащите дейности.**

ПОДРЕЖДАНЕ НА ИНДИКАТИВНИТЕ ГРУПИ ПО ТЕГЛОВИ ЗНАЧЕНИЯ ПРИ ФОРМИРАНЕ НА КРАЙНАТА ОЦЕНКА

№	Индикативна група	Теглово значение
1. (6)	Реализация и връзка с пазара на труда	35%
2. (1)	Учебен процес	25%
3. (2)	Научни изследвания	20%
4. (5)	Престиж	10%
5. (3)	Учебна среда	5%
6. (4)	Социално-битови и административни услуги	5%

ИНФОРМАЦИОННИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНДИКАТОРИТЕ НА РЕЙТИНГОВАТА СИСТЕМА

- данни от модула AdminUNI на Информационната система на образованието. Данните се подават от висшите училища към ЦИО на МОМН – към януари 2012 г.
- данни от НОИ към ноември 2011 г.
- данни от НАОА към януари 2012 г.
- данни от международната база данни Scopus към декември 2011г.
- данни от висшите училища към декември 2011 г. и верифицирани към март 2012 г.
- данни, получени от анкетно проучване сред студенти, представително по професионални направления, проведено в периода октомври 2011 – февруари 2012г.

КРАЙНИ ОЦЕНКИ В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ “ВОЕННО ДЕЛО” ПО ВИСШИ УЧИЛИЩА

№	Висше училище	ОКС	Оценка
1.	Военна академия	магистър	54
2.	Национален военен университет	бакалавър	53
3.	Висше военноморско училище	бакалавър	51

Препоръчва се на разлики от порядъка на 5 точки да не се отдава значение. Подобна разлика означава, че съответните висши училища са в една и съща категория и предлагат сравними условия и качество на обучение. “Ограничения при използване на данните в рейтинговата система за висшите училища в България 2012”, Консорциум ИОО-МБМД-С, С: февруари 2012, с.4

ОЦЕНКА ПО ИНДИКАТИВНИ ГРУПИ

№	Индикативна група	Висше училище		
		ВА	НВУ	ВВМУ
1. (6)	Реализация и връзка с пазара на труда (35%)	68,72	52,22	53,38
2. (1)	Учебен процес (25,00%)	45,43	62,39	45,71
3. (2)	Научни изследвания (20,00%)	52,12	45,88	48,60
4. (5)	Престиж (10,00%)	23,07	46,79	57,63
5. (3)	Учебна среда (5,00%)	65,07	62,88	53,70
6. (4)	Социално-битови условия и административни услуги (5,00%)	42,98	47,78	56,47

Първите три индикативни групи образуват 80%, докато вторите три индикативни групи формират едва 20% от крайната рейтингова оценка. Този извод обяснява третото място на ВВМУ, независимо от получените две първи места по индикативни групи.

ОЦЕНКА ПО ИНДИКАТИВНА ГРУПА “РЕАЛИЗАЦИЯ И ВРЪЗКА С ПАЗАРА НА ТРУДА” (35%)

№	Индикатори	Висше училище		
		ВА (68,72)	НВУ (52,22)	ВВМУ (53,38)
1. (6.1)	Осигурителен доход на завършилите 12,25% (35,0%)	9,50	5,53	5,84
2. (6.2)	Безработица сред завършилите 12,25% (35,0%)	7,49	7,06	7,49
3. (6.3)	Приложение на придобитото висше образование 7,00% (20,0%)	4,40	3,98	4,20
4. (6.6)	Принос към осигурителната система 3,15% (9,00%)	2,43	1,61	0,96
5. (6.7)	Регионална значимост 0,35% (0,50%)	0,23	0,10	0,19
6. (6.4)	“Добих увереност, че ще успея в живота” (0,25%)	6,73	7,66	9,00
7. (6.5)	“Създадох важни контакти и приятелства” (0,25%)	8,73	8,31	8,89

Индикативната група включва 7 индикатора.
4 индикатора (статистически данни) с общо тегло – 33%
3 индикатора (социологически изсл.) с общо тегло – 2%

АНАЛИЗ НА ИНДИКАТИВНА ГРУПА “РЕАЛИЗАЦИЯ И ВРЪЗКА С ПАЗАРА НА ТРУДА” (35%)

Първият индикатор – щатните позиции на завършилите ВА са от 3 до 4 степени по-високостоящи в служебната йерархия, което при равни стойности на ВВМУ с ВА по вторият индикатор, обезмислят високите стойности за ВВМУ от индикаторите на социологическа основа (общо тегло в крайната оценка – 2,00%) и предопределя първото място за ВА при незначителна разлика между второто и третото място в класацията за ВВМУ и НВУ.

ОЦЕНКА ПО ИНДИКАТИВНА ГРУПА “УЧЕБЕН ПРОЦЕС” (25%)

№	Индикатори	Висше училище		
		ВА (45,43)	НВУ (62,39)	ВВМУ (45,71)
1. (1.1)	Акредитационна оценка 15% (60,00%)	5,77	10,96	5,77
2. (1.8)	Ексклузивност на преподавателския състав 2,5% (10,00%)	1,57	1,46	1,60
3. (1.11)	Специалност за обучение на магистри 1,25% (5,0%)	0,91	0,48	0,48
4. (1.12)	Регулирани специалности 1,25% (5,00%)	0,63	0,63	0,63
5. (1.10)	Специалност за обучение на бакалаври 1,0% (4,0%)	0,28	0,66	0,56
6. (1.3)	Практическа подготовка 0,75% (3,0%)	0,43	0,20	0,49
7. (1.9)	Международна мобилност 0,75% (3,00%)	0,55	0,29	0,29
8. (1.2)	Теоретична подготовка 0,5% (2,00%)	0,29	0,14	0,33
9. (1.4)	Участие в стажове 0,5% (2,00%)	0,21	0,18	0,36
10. (1.5)	Преподаване 0,5% (2,00%)	0,31	0,13	0,31
11. (1.6)	Оценяване 0,5% (2,00%)	0,28	0,14	0,33
12. (1.7)	Интензивност на обучението 0,5% (2,00%)	0,14	0,33	0,29

АНАЛИЗ НА ИНДИКАТИВНА ГРУПА “УЧЕБЕН ПРОЦЕС” (25%)

Индикативната група включва 12 индикатора.
6 индикатора (статистически данни) с общо тегло – 21,75%
6 индикатора (социологически изсл.) с общо тегло – 3,25%
Първият индикатор “Акредитационна оценка” е с най-голяма тежест (15%) за крайната оценка. Разликата от половин единица в акредитационната оценка се трансформира в 5 единици в крайната оценка.
Допълнителната разлика от 1% в оценките за обучение между ОКС “Бакалавър” и “Магистър” е нормативно предопределена, т.е. няма отношение към учебния процес.
При незначителни разлики в числовите стойности на останалите индикатори, това води до незначителни разлики между вторият и третият и предопределя класацията в индикативната група.

АНАЛИЗ НА ИНДИКАТИВНА ГРУПА “УЧЕБЕН ПРОЦЕС” (25%) - ПРОДЪЛЖЕНИЕ

Съмнителна е достоверността на 6 индикатора, свързани със социологически изследвания. По-голяма значимост биха имали по отношение на оценката на почти липсващата вътрешна конкурентноспособност на учебния процес.

АНАЛИЗ НА ИНДИКАТИВНА ГРУПА “НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ” (20%)

Индикативната група включва 12 индикатора.
11 индикатора (статистически данни) с общо тегло – 19,00%
1 индикатор (социологически изсл.) с общо тегло – 1,00%
Професионално направление “Военно дело” е без съответствия в Scopus и всички свързани 6 индикатора за ВА, НВУ и ВВМУ са оценени на 0. Индикатор 2.10 е оценен с една и съща стойност. 7 от общо 12 индикатора (14,8% от общо 20%) не оказват никакво въздействие върху крайната оценка.

ОЦЕНКА ПО ИНДИКАТИВНА ГРУПА “НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ” (20%)

№	Индикатори	Висше училище		
		ВА (52,12)	НВУ (45,88)	ВВМУ (48,60)
1. (2.3)	Индекс на цитируемост без автоцитирания по научна област 6,0% (30,0%)	3,00	3,00	3,00
2. (2.2)	Индекс на цитируемост по научна област 3,0% (15,0%)	1,50	1,50	1,50
3. (2.5)	Документи, цитирани поне веднъж 2,0% (10,0%)	1,00	1,00	1,00
4. (2.10)	Докторски програми в професионално направление 2,0% (10,00%)	1,0	1,0	1,0
5. (2.11)	Докторски програми във ВУ 2,0% (10,00%)	0,1	0,09	0,08
6. (2.12)	Съотношение докторанти/студенти 2,0% (10,0%)	1,43	0,64	0,93
7. (2.6)	Статии в научни списания 1,0% (5,00%)	0,50	0,50	0,50
8. (2.7)	Участие на студенти в НИД 1,0% (5,00%)	0,71	0,31	0,48
9. (2.8)	Привлечени средства за НИД на студент 1,0% (5,0%)	0,42	0,39	0,44
10. (2.9)	Общо средства за НИД на студент 1,0% (5,0%)	0,40	0,37	0,48
11. (2.4)	Среден брой цитирания на документ 0,6% (3,00%)	0,30	0,30	0,30
12. (2.1)	Индекс на цитируемост на ВУ 0,2% (1,0%)	0,07	0,07	0,07

ОЦЕНКА ПО ИНДИКАТИВНА ГРУПА “ПРЕСТИЖ” (10%)

№	Индикатори	Висше училище		
		ВА (23,07)	НВУ (46,79)	ВВМУ (57,63)
1. (5.1)	Среден успех от дипломата за завършено средно образование 4,50% (45,0%)	0,00	1,61	2,89
2. (5.2)	Престиж сред студентите 3,00% (30,0%)	1,04	2,18	1,28
3. (5.4)	Чуждестранни студенти 1,50% (15,00%)	0,57	0,59	1,10
4. (5.3)	Първи избор 1,00% (10,0%)	0,70	0,30	0,50

Индикативната група включва 4 индикатора.
2 индикатора (статистически данни) с общо тегло – 6,00%
2 индикатора (социологически изсл.) с общо тегло – 4,00%

ОЦЕНКА ПО ИНДИКАТИВНА ГРУПА “УЧЕБНА СРЕДА” (5%)

№	Индикатори	Висше училище		
		ВА (65,07)	НВУ (62,88)	ВВМУ (53,70)
1. (3.3)	Оборудване 1,25% (25,00%)	0,87	1,22	0,86
2. (3.2)	Стопански инвентар 0,75% (15,00%)	0,46	0,38	0,30
3. (3.8)	Информационно обезпечаване 0,75% (15,00%)	0,43	0,23	0,30
4. (3.1)	Учебна среда 0,5% (10,0%)	0,20	0,19	0,37
5. (3.9)	Учебна площ на студент 0,50% (10,0%)	0,38	0,27	0,18
6. (3.4)	Учебен график 0,25% (5,00%)	0,14	0,07	0,16
7. (3.5)	Библиотечен фонд на студент 0,25% (5,0%)	0,50	0,50	0,25
8. (3.6)	Оценка на библиотечния фонд 0,25% (5,00%)	0,14	0,07	0,16
9. (3.7)	Ползваемост на библиотечния фонд 0,25% (5,00%)	0,13	0,22	0,10

Индикативната група включва 9 индикатора.
6 индикатора (статистически данни) с общо тегло – 3,50%
3 индикатора (социологически изсл.) с общо тегло – 1,50%

ОЦЕНКА ПО ИНДИКАТИВНА ГРУПА “СОЦИАЛНО-БИТОВИ УСЛОВИЯ И АДМИНИСТРАТИВНИ УСЛУГИ” (5%)

№	Индикатори	Висше училище		
		ВА (42,98)	НВУ (47,78)	ВВМУ (56,47)
1. (4.2)	Студентски общежития 1,75% (40,00%)	0,83	0,98	0,68
2. (4.1)	Стипендии 1,50% (30,00%)	0,41	0,88	0,96
3. (4.3)	Удовлетвореност от социално-битовите условия 0,5% (10,0%)	0,44	0,20	0,48
4. (4.4)	Оценка на административното обслужване 0,5% (10,00%)	0,26	0,14	0,34
5. (4.5)	Подкрепа на кариерното развитие 0,5% (10,0%)	0,21	0,18	0,36

Индикативната група включва 5 индикатора.
2 индикатора (статистически данни) с общо тегло – 3,50%
3 индикатора (социологически изсл.) с общо тегло – 1,50%

НЯКОИ ИЗВОДИ ПО ИЗПОЛЗВАНАТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА

1. Липсва международно-възприета система за анализ и оценка по едни и същи индикатори на гражданските и военните професионални направления.
2. Съществуват национални рейтингови системи за висшите училища на силовите институции (САЩ, РФ), но използването на различни индикатори изключва възможната сравнимост на крайните резултати.
3. Оценяването на висшите училища на силовите институции трябва да се извършва по индикаторна система, която отчита интересите на държавата - работодател, а не на обучаемите.

НЯКОИ ИЗВОДИ ПО ИЗПОЛЗВАНАТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА (ПРОДЪЛЖЕНИЕ)

4. В индикативната група “Реализация и връзка с пазара на труда” трябва да се използват непосредствени индикатори от потребителите на продукта (работодателските организации) за съотношението необходима и постигната степен на съответствие между пазарни изисквания към компетентностите и качество на подготвеност на кадрите с висше образование за тяхното удовлетворяване в съответното професионално направление.
5. Разработената рейтингова система създава деформирана оценка за висшите учебни заведения на Министерството на отбраната и Министерството на вътрешните работи.

АНАЛИЗ НА ОЦЕНКАТА В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ “ВОЕННО ДЕЛО” ПО РЕЙТИНГОВАТА СИСТЕМА НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В БЪЛГАРИЯ